

فصلنامه جامعه‌شناسی سبک زندگی، سال اول، شماره چهارم، زمستان ۹۴، صفحات ۱۳۷-۱۷۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۱/۱۸ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۴/۰۹/۲۱

بررسی رابطه بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان (مورد شناسی: شهر آذرشهر)

علی سیف زاده^۱

منصور حقیقتیان^۲

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان شاغل در شهر آذرشهر انجام یافته است. روش تحقیق مورد استفاده، توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری زنان شاغل در سازمان‌های دولتی شهر آذرشهر به تعداد (N= ۲۹۰) می‌باشند که با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعداد ۱۶۵ نفر به عنوان نمونه تحقیق انتخاب و برای جلوگیری از افت آزمودنی با ۱۰ درصد افزایش حجم نمونه، تعداد ۱۸۱ کارمند زن برای تحقیق در نظر گرفته شد. ابزار تحقیق پرسشنامه می‌باشد و مقدار روایی بدست آمده برای پرسشنامه سبک زندگی اسلامی ضریب ۰/۸۹ و برای پرسشنامه رضایت شغلی ضریب ۰/۸۴ می‌باشد که نشان از سطح قابل قبول ابزار تحقیق دارد. برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شده است. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان و همچنین بین شاخص‌های اجتماعی، عبادی، باور، خانواده، اخلاق، مالی، سلامت روان، تفکر و علم، امنیتی-دفاعی، زمان‌شناسی با رضایت شغلی زنان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

واژگان کلیدی: سبک زندگی اسلامی، رضایت شغلی، زنان شاغل.

۱ - دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهاقان (نویسنده مسئول)

seyfzadehali@yahoo.com

Masour_haghighatian@yahoo.com

۲ - دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهاقان

مقدمه و بیان مسأله

سبک زندگی^۱ به‌عنوان مجموعه درهم‌تنیده‌ای از الگوهای رفتاری فردی و اجتماعی، برآمده از نظام معنایی متمایزی است که یک فرهنگ در یک جامعه انسانی ایجاد می‌کند و از آنجایی که هیچ‌کدام از جوامع بشری را نمی‌توان عاری از فرهنگ تصور کرد، بنابراین، می‌توان گفت تمام اجتماعات انسانی، از ابتدای تاریخ تاکنون دارای سبک زندگی خاص خود بوده و از الگوهای رفتاری متناسب با شاخص‌های فرهنگی خود برخوردار بوده‌اند. بر اساس چنین رویکردی، بحث از سبک زندگی و الگوهای نظام‌مند رفتاری، بحث تازه‌ای نخواهد بود؛ پس چرا اکنون سبک زندگی تا این حد اهمیت یافته و توجه بسیاری را به خود جلب کرده است؟ واقعیت آن است که اقتضائات زندگی در جوامع مدرن و متکی بر فرهنگ و تمدن غربی، به تدریج الگوهای خاصی را برای زندگی و رفتار ارائه کرده است. به‌زعم دانشمندان علوم اجتماعی در یک قرن گذشته، شرایط جدید کار، تولید، انباشتگی کالاهای مصرفی و همچنین فراهم آمدن زمان فراغت بیشتر برای بخش زیادی از اقشار جامعه، نشانه‌ای از تحول عمیق اجتماعی و فرهنگی بوده و این شرایط نوین، الگوهای رفتاری تازه‌ای را می‌طلبد که می‌توان آن‌ها را در قالب عنوان کلی سبک زندگی مورد بررسی قرارداد. حاصل این رویکرد نیز خواسته یا ناخواسته، تلاشی گسترده برای معرفی، ترویج و تثبیت سبک خاصی از زندگی خواهد بود که خاستگاه آن، فرهنگ سکولار غربی و عقبه معرفتی آن است (فاضل قانع، ۱۳۹۳: ۱۸۰).

به‌زعم سلم‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)، سبک زندگی، عقاید و فرض‌های اساسی

هر فردی می‌باشد که یک فرد از طریق آن‌ها واقعیت خودش را سازمان می‌دهد. سبک زندگی از تمام ارزش‌ها و برداشت‌های انسان‌ها در ارتباط با خود، دیگران و زندگی تشکیل می‌شود و در اصل روش خاص آن‌ها برای پیشروی به سمت اهداف زندگی و غلبه بر مشکلات است. هر مکتب و مذهب، سبک زندگی برای بشریت ارائه می‌دهد و مدعی است، جامعه مطلوب و زندگی سالم در نتیجه پیروی از روش زندگی است که آنان ارائه می‌دهند. اسلام یکی از ابزارهای سازنده سبک زندگی انسان است. بین انسان و پروردگار، عهد و پیمانی است که پاسداشت آن، درهای معنوی را می‌گشاید و آدمی را به سبک زندگی نوین و اسلامی رهنمون می‌سازد تا او را به سعادت در زندگی دنیوی و اخروی برساند. مهم‌ترین نوآوری در مفهوم سبک زندگی اسلامی این است که آموزه‌های اسلامی و کلیت اسلام نگاشته شده است. سبک زندگی اسلامی عنوانی است شناخته‌شده در سطح بین‌الملل، اما از زاویه‌های متعدد به آن نگاشته می‌شود و مورد مطالعه قرار می‌گیرد. سبک زندگی اسلامی با تمام زندگی افراد و همه ابعاد آن مرتبط است. سبک زندگی اسلامی، از جهتی دیگر با دیگر سبک‌های زندگی متفاوت است. در جامعه‌شناسی، مدیریت، علوم پزشکی و روانشناسی بالینی و ... نیز بحث از سبک زندگی مطرح است؛ اما در این قلمرو فقط به رفتارهای خاص می‌پردازند و با شناخت‌ها و عواطف ارتباط مستقیم برقرار نمی‌کنند؛ اما سبک زندگی اسلامی، از آن جهت که اسلامی است، نمی‌تواند با عواطف و شناخت‌ها بی‌ارتباط باشد. بر این اساس، هر رفتاری که بخواهد مبنای اسلامی داشته باشد، باید حداقل‌هایی از شناخت و عواطف اسلامی را پشتوانه خود قرار دهد (سلم‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۴: ۳).

شاخص‌های سبک زندگی اسلامی عبارت‌اند از: (۱) شاخص اجتماعی: به وظایفی اشاره می‌کند که فرد در ارتباط با دیگران، فراتر از خود و خانواده‌ی هسته‌ای خود انجام می‌دهد. (۲) شاخص عبادی: به وظایفی از زندگی اشاره دارد که رابطه بین فرد و خداوند را نشان می‌دهد. (۳) شاخص باورها: به مفاهیم درونی شده‌ای اشاره دارد که به طور مستقیم وظایف رفتاری زندگی نیستند؛ اما در لایه‌های زیرین عاطفی و شناختی، حضور دارند. (۴) شاخص اخلاق: به صفات و رفتارهای درونی شده‌ای در فرد اشاره دارد که وظیفه‌ی رسمی قانونی او محسوب نمی‌شود؛ اما فرد آن صفت را دارد و آن رفتار را انجام می‌دهد. (۵) شاخص مالی: به رفتارهایی از فرد اشاره دارد که مستقیم یا غیرمستقیم به امور اقتصادی و مادی زندگی مربوط می‌شود. (۶) شاخص خانواده: به رفتارها و روابط فرد از این حیث که عضوی از یک خانواده است اشاره دارد. (۷) شاخص سلامت: به تمام اموری اشاره دارد که به گونه‌ای در سلامت جسمانی و روانی فرد، ایفای نقش می‌کنند. (۸) شاخص تفکر و علم: به فضای شناختی فرد اشاره دارد؛ اعم از شناخت‌های موجود در فرد، تلاش برای افزایش شناخت‌های خود و ... (۹) شاخص دفاعی-امنیتی: به وظایفی اشاره دارد که به صورت فردی یا اجتماعی، به امنیت افراد و جامعه مربوط می‌شود. (۱۰) شاخص زمان‌شناسی: به وظایف فرد در ارتباط با استفاده بهینه از زمان مربوط می‌شود (کاوایانی، ۱۳۹۰؛ به نقل از سلم‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۴: ۴).

یکی از متغیرهایی که ارتباط بسیار تنگاتنگی با سبک زندگی افراد دارد، اشتغال می‌باشد (دراپر^۱ و همکاران، ۲۰۰۴). در حال حاضر اشتغال در بین زنان حساس‌تر از

مردان است؛ چراکه سفیری و همکاران (۱۳۹۳)، معتقدند نقش زنان جامعه، به‌عنوان نیمی از جمعیت یک کشور، به‌اندازه مردان در دستیابی به بهره‌وری ملی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. عوامل بسیاری باعث افزایش سهم زنان در تلاش ملی در یک کشور می‌شوند. یکی از این عوامل مهم، رضایت شغلی آن‌ها است. رضایت شغلی از جمله عواملی است که سبب افزایش توانایی و کارایی کارکنان و در کل افزایش بازدهی می‌شود و نیز یکی از عوامل بسیار مهم در موفقیت شغلی تلقی شده و باعث افزایش احساس رضایت فرد می‌گردد. از این‌رو، هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان است که برای سبک زندگی اسلامی ۱۰ شاخص اجتماعی، عبادی، باور، اخلاق، مالی، خانواده، تفکر و علم، دفاعی - امنیتی، سلامت روان و زمان‌شناسی (سلم‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۴)، در نظر گرفته شده و نیز رضایت شغلی به‌صورت کلی مورد ملاحظه قرار می‌گیرد. سوال اصلی تحقیق عبارت است از: آیا بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان ارتباط معناداری وجود دارد؟ بررسی رابطه بین شاخص‌های اجتماعی، عبادی، باورها، خانواده، اخلاق، مالی، سلامت روان، تفکر و علم، امنیتی - دفاعی، زمان‌شناسی و رضایت شغلی زنان از دیگر اهداف این تحقیق می‌باشد.

هر چند گرایش به مطالعه در سبک زندگی، به ویژه سبک زندگی اسلامی، به تدریج در سال‌های اخیر افزایش یافته، ولی در خصوص سبک زندگی و رابطه آن با رضایت شغلی زنان مطالعات کمتری انجام شده است. این مطالعه و مطالعات بعدی می‌تواند راهگشایی جهت ارائه یک برنامه پیشگیری کننده برای اصلاح و استاندارد کردن سبک زندگی و عاملی برای ارتقاء رضایت شغلی زنان باشد. از طرف دیگر

پرداختن به موضوع سبک زندگی، امری ضروری است. مقام معظم رهبری لزوم پرداختن به این مسئله را این‌چنین بیان می‌کنند: «ما اگر از منظر معنویت نگاه کنیم (که هدف انسان، رستگاری و فلاح و نجات است)، باید به سبک زندگی اهمیت دهیم. اگر به معنویت و رستگاری معنوی اعتقادی هم نداشته باشیم، برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی، باز پرداختن به سبک زندگی مهم است. بنابراین مسئله، مسئله‌ی اساسی و مهمی است.^۱»

ادبیات تحقیق

سبک زندگی

مفهوم «سبک زندگی» از جمله مفاهیم علوم اجتماعی و علم جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی است که اخیراً و در دهه‌های اخیر بسیار مورد توجه عالمان علوم اجتماعی و مدیران فرهنگی قرار گرفته است؛ سبک زندگی معنایی است که از به هم تنیدگی و پیوند و نظام وارگی و شبکه‌ای بودن عوامل متعددی که در شیوه‌های زندگی یا اقلیم‌های زیستن انسان تأثیر می‌گذارند، به وجود آمده است (فاضل قانع، ۱۳۹۳: ۱۸). تقریباً در اکثر تعریف‌های سبک زندگی، می‌توان دو مفهوم را یافت که در تعریف سبک زندگی در نظر گرفته شده است و در واقع هر دو مفهوم هم، به واژه «سبک» بازمی‌گردد: اول، مفهوم وحدت و جامعیت و دوم، مفهوم تمایز و تفارق. به این معنی که سبک زندگی حاکی از مجموعه عوامل و عناصری است که کم و بیش به‌طور نظام‌مند باهم ارتباط داشته و یک شاکله کلی فرهنگی و اجتماعی را پدید می‌آورند.

۱- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان خراسان شمالی، ۲۳ مهر ۱۳۹۱.

همین پیوستگی، اتحاد و نظام‌مندی این کُل را از کل‌های دیگر متمایز می‌کند.

مفهوم شناسی سبک زندگی: مفهوم سبک زندگی، از زمره مفاهیمی است که پژوهشگران حوزه جامعه‌شناسی و مطالعات فرهنگی برای بیان پاره‌ای از واقعیت‌های فرهنگی جامعه آن را مطرح و به کار می‌برند و دامنه به‌کارگیری آن در ادبیات علوم اجتماعی و مطالعات فرهنگی رواج زیادی یافته است، تا حدی که بعضی معتقدند که این مفهوم قابلیت جانشینی بسیاری از واژگان موجود از جمله مفهوم طبقه را داراست و می‌تواند به نحو دقیق‌تری، گویای واقعیت پیچیده رفتارها و حتی نگرش‌های فرهنگی و اجتماعی در جامعه امروز ما باشد و حتی برخی اندیشمندان به‌کارگیری آن به‌جای مفاهیم فراگیری چون قومیت و ملیت را مطرح کرده‌اند (فاضل قانع، ۱۳۹۳: ۱۷). سبک زندگی مفهوم بسیار مهمی است که اغلب برای بیان زندگی مردم بکار می‌رود و منعکس‌کننده طیف کاملی از ارزشها، عقاید و فعالیت‌های اجتماعی است (Lindstrom, 2013:287). سازمان بهداشت جهانی، سبک زندگی را الگوهای مشخص و قابل تعریف رفتاری می‌داند که از تعامل بین ویژگی‌های شخصی، روابط-اجتماعی، شرایط محیطی و موقعیت‌های اجتماعی-اقتصادی حاصل می‌شود؛ بطوریکه روش زندگی مردم بازتابی از ارزش‌های اجتماعی، طرز برخورد و فعالیت‌های اجتماعی آنهاست (Kerr, 2000: 9) استاجی و همکاران (۱۳۸۵) با تحلیل، چنین نتیجه‌گیری می‌کند که سبک زندگی، اموری را شامل می‌شود که به زندگی انسان اعم از بعد فردی و اجتماعی، مادی و معنوی او مربوط می‌شود و هم در ابعاد رفتاری مانند: حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به معنای خاص آن را در بر می‌گیرد.

در مجموع سبک زندگی شیوه ای نسبتاً ثابت است که فرد اهداف خود را بوسیله آن پی می‌گیرد (کاویانی، ۱۳۹۰: ۲۸). این شیوه نسبتاً ثابت شامل بسیاری از حوزه‌های زندگی فرد، از جمله نظام معیشتی، تفریح و شیوه‌های گذراندن اوقات فراغت، الگوی خرید و مصرف، استفاده از محصولات تکنولوژیک و امثال آن می‌شود (مهدوی کنی، ۱۳۸۷: ۴۶).

سبک زندگی اسلامی: بررسی منابع مربوط به سبک زندگی نشان می‌دهد که این مفهوم یکی از مطرح‌ترین مفاهیم در علوم انسانی معاصر است. سبک زندگی اسلامی همواره مورد توجه دین‌مبین اسلام، پیامبر اکرم و ائمه اطهار بوده و همواره مردم را به داشتن یک زندگی سالم دعوت کرده‌اند. علما و بزرگان تمام تلاش شان برای ارئه یک الگو و سبک زندگی اسلامی بوده، چه در جنبه شخصی آنکه خود همواره سعی داشته‌اند یک زندگی مبتنی بر آموزه‌های دینی داشته باشند و چه در جنبه‌های اجتماعی که سعی می‌کردند مردم را به این سمت سوق بدهند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۳: ۶). در واقع امروزه مفهوم سبک زندگی اسلامی مورد توجه بسیاری از صاحب نظران و پژوهشگران علوم انسانی قرار گرفته است و اشاره به شیوه و سبکی از زندگی دارد که منبع اصلی استخراج آن کتاب الهی است و یا به تعبیر علامه مجلسی زندگی اسلامی در زندگی قرآنی معنا می‌یابد (خطیبی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۴).

آنچه سبک زندگی اسلامی و سایر سبک‌های زندگی را از هم متمایز می‌کند، چهارچوب کلی سبک زندگی انسان است که آدمی بر اساس آن، مسیر خویش به سوی هدف نهایی و سعادت پایدار را تعقیب می‌نماید. سبک زندگی در دیدگاه اسلام زمینه ساز اهداف، امور و روش بشر در زندگی به شمار می‌آید (فیضی، ۱۳۹۲: ۳۴).

سبک زندگی اسلامی به بخشی از فرهنگ اطلاق می‌شود که اعم از عقاید و نگرش ماست و همچنین به بخشی از ظاهر و رفتار ظاهری انسان باز می‌گردد که قابل مدیریت است (احمدی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳). سبک زندگی اسلامی به دلیل جامعیت دین مبین اسلام، مولفه‌های اجتماعی را نیز در بر می‌گیرد، بر این اساس رفتاری که مبنای اسلامی داشته باشد، ضرورتاً از وظایفی که فراتر از خود می‌باشد، غفلت می‌کند (کاویانی، ۱۳۹۰: ۳۰). سبک زندگی از دیدگاه اسلام، به مجموعه‌ای از موضوعات مورد قبول اسلام در عرصه زندگی اشاره دارد که بر اساس آن در زندگی از مهمترین معیارهای سبک زندگی مورد تأیید اسلام است. در واقع در این سبک زندگی، زندگی فردی و اجتماعی افراد باید مبتنی بر اسلام و رهنمودهای قرآنی باشد (افشانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۸۶).

سبک زندگی اسلامی از آن جهت که «سبک» است به رفتار می‌پردازد و با شناخت‌ها و عواطف ارتباط مستقیم ندارد و از آن جهت که «اسلامی» است، نمی‌تواند بی‌ارتباط با عواطف و شناخت‌ها باشد. بر این اساس، این کتاب و آزمون ساخته شده، به صورت مستقل به عمق اعتقادات و عواطف فرد پرداخته، بلکه رفتارهای او را بررسی کرده است، ولی هر رفتاری بخواهد مبنای اسلامی داشته باشد، باید حداقل‌هایی از شناخت‌ها و عواطف اسلامی را پشتوانه خود قرار دهد. در سبک زندگی از دیدگاه روان‌شناسی، علوم پزشکی و ... فقط به رفتار نگرسته می‌شود، هیچ کدام از آنها به نیت افراد و عواطف و شناخت‌هایی که پشتوانه رفتارهای آنان است، کاری ندارند؛ اما سبک زندگی اسلامی نمی‌تواند به نیت‌ها بی‌توجه باشد؛ در عین حال که تأکید آن روی رفتار است، به عواطف و شناخت‌های زیرین، نیز نظر

دارد (کاویانی، ۱۳۹۲: ۲). این سبک زندگی در جایگاهی قرار گرفته که باید پاسخگو و مسئولیت‌پذیر باشد. این پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری در چهار جهت است. اول خدا، دوم خود انسان، سوم مردم و چهارم طبیعت. اسلام سبکی برای زندگی در نظر گرفته که از ۱۰ شاخص جامع و کامل تشکیل شده است.

این نکته مهم است که سبک زندگی اسلامی افزون بر رفتارها، ارزشها و نگرش‌های ما را نیز در بر می‌گیرد. گرچه دین اسلام به انتخاب افراد در عرصه‌های گوناگون سازندگی بها می‌دهد، منتهی آنچه مهم است جهت‌دهی کلی دین به الگوهای رفتاری افراد است که در زندگی روزمره رفتار فرد مسلمان را از غیرمسلمان متمایز می‌کند. باورها و نگرش‌های فرد مسلمان به گونه‌ای است که در رفتار و کردارهایش در سطحی‌ترین لایه‌های زندگی تا عمیق‌ترین لایه‌های آن، در زندگی شخصی و شغلی نوعی سبک زندگی را رقم می‌زند که ضمن انتخاب و آزادی فرد مسلمان در الگوهای رفتاری و فعالیت‌های روزانه شیوه زندگی را در مسیری مشخص و از پیش تعیین شده به پیش می‌برد، به گونه‌ای که نگرش‌ها، ارزش‌ها، عادت‌ها و رفتارهای فرد مسلمان که بنیادهای سبک زندگی وی را تشکیل می‌دهند، سازنده هویت شخصی او هستند (علینی، ۱۳۹۳: ۸۵).

نظریه‌های جامعه‌شناختی سبک زندگی

اگرچه جامعه‌شناسان کلاسیکی همچون زیمل و وبر، ابعادی از مفهوم سبک زندگی را مورد توجه قرار داده‌اند، با این حال هیچ‌گاه بطور مستقیم آن را مورد مطالعه

قرار نداده‌اند. استفاده از این مفهوم به سال‌های دهه‌ی ۸۰ قرن بیستم برمی‌گردد.^۱

دنيس رانگ^۲ در مقاله‌ای در مورد اندیشه‌های وبر می‌گوید: «منظور وبر از سبک زندگی، ارزش‌ها و رسم‌های مشترکی است که به گروه احساس هویت جمعی می‌بخشد و نه آن‌طور که در حال حاضر، معمولاً این اصطلاح به کار می‌رود. یعنی به منزله یک روش یا راه زندگی که سبب سازگاری‌اش با نیازهای روان‌شناختی افراد، آزادانه انتخاب می‌شود» (توسلی، ۱۳۸۹: ۶۲).

آنچه وبر سبک زندگی می‌نامد به روش‌هایی باز می‌گردد که طبقات و گروه‌های هم‌رتبه از نوعی از زندگی پدید می‌آورند؛ به عبارتی الگوی فرهنگی رفتار و مجموعه‌ای از باورها. هر یک از طبقات اجتماعی، سبک زندگی خود را پرورش می‌دهد و «جهان بینی» متمایزی را به نمایش می‌گذارد. روشی از نگاه به زندگی که تجربیات اجتماعی ویژه خود و روابطش را با دیگر گروه‌های اجتماعی بیان می‌کند (مهدوی کنی، ۱۳۸۶: ۲۰۷).

از نظر زیمل سبک زندگی، تجسم تلاش انسان است برای یافتن ارزش‌های بنیادی یا به تعبیری فردیت برتر خود در فرهنگ عینی‌اش و شناساندن آن به دیگران؛ به عبارت دیگر، انسان برای معنای مورد نظر خود (فردیت برتر)، شکل (صورت)‌های رفتاری‌ای را بر می‌گزیند. زیمل، توان چنین‌گزینشی را «سلیقه» و این اشکال به هم مرتبط را «سبک زندگی» می‌نامد. او در جایی دیگر معتقد است سبک زندگی، عینیت بخشی به ذهنیات در قالب اشکال شناخته شده اجتماعی است؛ نوعی بیان فردیت برتر

1 - sabalaneh.ir

2 - Denis Rang

و یکتایی در قالبی است که دیگری (دیگران) این یکتایی را درک کنند (فدرستون، ۱۳۸۰: ۴۶۳).

در نظریه بوردیو، سبک زندگی که شامل اعمال طبقه بندی شده و طبقه بندی کننده فرد در عرصه‌هایی چون تقسیم ساعات شبانه روز، نوع تفریحات و ورزش، شیوه‌های معاشرت، اثاثیه و خانه، آداب سخن گفتن و راه رفتن است، در واقع عینیت یافته و تجسم یافته ترجیحات افراد است. از یک سو، سبک‌های زندگی شیوه‌های مصرف عاملان اجتماعی‌ای است که دارای رتبه‌بندی‌های مختلفی از جهت شأن و مشروعیت اجتماعی‌اند. این شیوه‌های مصرفی بازتاب نظام اجتماعی سلسله مراتبی است؛ اما چنانچه بوردیو در کتاب تمایز بر حسب منطق دیالکتیکی نشان می‌دهد مصرف صرفاً راهی برای نشان دادن تمایزات نیست، بلکه خود راهی برای ایجاد تمایزات نیز هست (باکاک، ۱۳۸۱: ۹۶).

تورستن وبلن گرچه مستقیماً درباره سبک زندگی صحبت نکرده است، اما این ایده را مطرح کرده که داشتن سبکی خاص به معنای چیزی بیشتر از علایق خاص فراغت است. داشتن سبک زندگی خاص و خودنمایی برای نشان دادن تعلق به گروهی خاص در جامعه به برجسته کردن تمایزهای گروه‌های دیگر منجر شده است. او مبنای تحلیل خود را مصرف طبقه متوسط آمریکا قرار داده بود. وبلن در پی این مسئله بود که افراد چگونه منزلت اجتماعی کسب می‌کنند. به نظر وی، ثروت مهم‌ترین عامل کسب منزلت است که باید نمود خارجی داشته باشد و بهترین نمود آن مصرف تظاهری و نمایشی است. برای نمونه، افراد با نوع پوشش، آرایش و زیورآلات، خود و طبقه خود را از سایرین متمایز می‌کنند (وبلن، ۱۳۸۳).

رضایت شغلی

همه‌ساله بسیاری از شرکت‌ها و سازمان‌ها در خصوص احساس و نگرش کارکنان به شغلشان نظرسنجی‌های متعددی انجام می‌دهند. رضایت شغلی یکی از متغیرهای مهم تحقیق در این زمینه است. برخی از صاحب‌نظران رضایت شغلی را حالت هیجانی خوشایند و مثبتی می‌دانند که از ارزیابی شغلی یا تجربه‌های شغلی فرد ناشی می‌شود (Sato & Catherine, 2008). از تعاریف مختلف چنین برمی‌آید که مفهوم رضایت شغلی بیانگر احساسات و نگرش‌های مثبت است که شخص به شغلش دارد. از نظر هارپاک^۱ (۱۹۹۸)، رضایت شغلی مفهومی پیچیده و چندبعدی است که با عوامل جسمانی، روانی و اجتماعی فرد ارتباط دارد.

کندال و اسمیت^۲ (۱۹۹۶)، به نقل از سفیری و همکاران (۱۳۹۳)، برای رضایت شغلی پنج بعد ذکر کرده که عبارت‌اند از: ۱. ماهیت کار: یعنی خصوصیات و ویژگی‌هایی که در وظایف شغلی فرد وجود دارند که عبارت‌اند از: سطح شغل و محتوای شغل. ۲. دستمزد: مقدار اجرت مالی که فرد در ازای انجام دادن کار دریافت می‌کند. میزان دستمزد مهم‌ترین تعیین‌کننده رضایت شغلی است، زیرا نقش مهمی در ارضای نیازهای فرد ایفا می‌کند. ۳. فرصت ارتقا: به فرصت پیشرفت در سلسله‌مراتب سازمانی اشاره دارد. معمولاً مشاغلی که در سطوح بالاتر سازمان قرار دارند، برای کارکنان آزادی و درآمد بیشتری را فراهم می‌آورند، بنابراین برای آن‌ها ارزش بیشتری دارد. ۴. نظارت و سرپرستی: نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که اگر رئیس واحد

1 - Harpak

2 - Kendall and Smith

(از نظر کارکنان) صمیمی باشد، به عملکرد خوب پاداش دهد و ... رضایت شغلی افزایش خواهد یافت. ۵. رابطه با همکاران: درجه‌ای که همکاران شغلی از لحاظ فنی و از بعد اجتماعی حامی فردند.

به زعم لوو و همکاران^۱ (۲۰۰۷)، رضایت شغلی جهت‌گیری عاطفی است که یک شخص در رابطه با شغلش دارد. رضایت شغلی حدی از احساسات و نگرش‌های مثبت است که فرد نسبت به شغل خود دارد. وقتی شخصی می‌گوید رضایت شغلی بالایی دارد، به این مفهوم است که او واقعاً شغل خود را دوست دارد، احساسات خوبی درباره کارش دارد و برای شغلش ارزش زیادی قائل است. رضایت شغلی، عبارت است از رضایتی (به مفهوم لذت روحی ناشی از ارضای نیازها و تمایلات و امیدها) که فرد از کار خود به دست می‌آورد. به بیان دیگر رضایت شغلی، مجموعه‌ای از احساسات سازگار و ناسازگار است که کارکنان با آن احساس‌ها به کار خود می‌نگرند (محمد پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۵). رضایت شغلی به نگرش کلی فرد به شغلش اطلاق می‌شود، کسی که رضایت شغلی‌اش در سطح بالایی باشد، به کارش نگرش مثبتی دارد، اما کسی که از کارش ناخشنود است، نگرش وی به کارش منفی است. بعلاوه، می‌توان رضایت شغلی را نوعی جهت‌گیری عاطفی در نظر گرفت که یک شخص در رابطه با شغلش دارد (محمد پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۷).

به‌طور کلی، رضایت شغلی از سه بعد حائز اهمیت است:

۱) بعد فردی: که در واقع تأثیر رضایت شغلی در رفتار کارکنان را در حسن انجام وظیفه (کار) تعیین می‌کند.

۲) بعد سازمانی: به تأثیر رضایت شغلی در متغیرهای سازمانی اشاره دارد.

۳) بعد اجتماعی: تأثیری که رضایت شغلی در رضایت کلی از زندگی می‌گذارد. در واقع می‌توان این‌طور پنداشت که رضایت شغلی پدیده‌ای است که از مرز سازمان فراتر می‌رود و آثار آن در زندگی خصوصی و خارج از سازمان نیز مشاهده می‌شود. در واقع رضایت شغلی بر کل جامعه تأثیرگذار است (سفیری و همکاران، ۱۳۹۲). به طور کلی می‌توان گفت رضایت شغلی مفهومی پیچیده و چند بعدی است که با عوامل بسیاری از جمله روانی، اجتماعی و جسمانی مرتبط است (Biering & et al, 2006).

پیشینه تجربی

نتایج تحقیقات انجام شده در داخل حاکی از آن است که سبک زندگی اسلامی الگوی رفتاری مناسبی برای رشد انسان است. فرد می‌تواند با بهره‌گیری از این نوع سبک زندگی زیست سالم‌تری داشته باشد و رضایت خاطر بیشتری از زندگی کسب کند. برای مثال: نتایج پژوهش کجباف و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد که سبک زندگی اسلامی با شادکامی و رضایت از زندگی رابطه مثبت دارد. همچنین تحقیقات انجام شده به نقش سبک زندگی در سلامتی جسمانی و روانی افراد از جمله کاهش اضافه‌وزن و نارسایی قلبی اشاره دارند. نتایج پژوهش صمیمی و همکاران (۱۳۸۷) با عنوان رابطه سبک زندگی با سلامت عمومی دانشجویان نشان داد که سلامت عمومی با میزان ورزش، نوع تغذیه، مصرف سیگار، رعایت اصول ایمنی، کنترل استرس و جنسیت دانش‌آموزان ارتباط معنادار دارد.

پور شریفی و همکاران (۱۳۸۵) در تحقیقی، همبستگی بین سلامت روانی و

اعتقادات مذهبی را مثبت گزارش نمودند؛ بنابراین بیشتر تحقیقات یک رابطه مثبت بین دین و سلامتی جسمانی و روانی را گزارش می‌کنند. سلم‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان بررسی ارتباط سبک زندگی اسلامی با سلامت روان دانشجویان دانشگاه بیرجند دریافتند که بین سبک زندگی اسلامی و سلامت روان رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج در گروه دختران، رابطه مثبت معنادار، بین سبک زندگی اسلامی و سلامت روان را نشان داد؛ اما تحلیل داده‌های گروه پسران، نشان می‌دهد سبک زندگی اسلامی و سلامت روان، همبستگی معناداری ندارد. در پژوهشی دیگر خواجه‌نوری و همکاران (۱۳۹۴)، به بررسی رابطه بین سبک زندگی و سبک فرزند پروری مادران شهر ایلام به این نتیجه دست یافتند که بین متغیرهای ابعاد سبک زندگی و سبک فرزند پروری والدین رابطه معناداری وجود دارد، که در این بین سبک مقتدرانه بیشترین همبستگی را به خود اختصاص داده است.

خواجه پور (۱۳۹۰) در مقاله‌ای تحت عنوان عوامل تاثیرگذار بر سبک زندگی زنان و زوال امنیت اجتماعی آنها و راهکارهای اسلام، عوامل ایجاد کننده ناامنی زنان را که ناشی از تغییر در سبک زندگی آنهاست را بررسی کرده و نتیجه‌گیری می‌کند که راهبردهای اسلام در زمینه ایجاد امنیت که به صورت پیشگیرانه و درمان‌گرایانه ارائه شده، می‌تواند کارگشا باشد.

کجباف و همکاران (۱۳۹۰) به رابطه سبک زندگی اسلامی با شادکامی و رضایت از زندگی پرداخته‌اند. طولابی و همکاران (۱۳۹۲) به این نتیجه رسیده‌اند که سبک زندگی اسلامی اثر مثبت و معناداری بر عزت نفس و خود کارآمدی دارد. هدی و همکاران (۲۰۱۰) نشان دادند که افراد مذهبی و برخوردار از سبک زندگی مذهبی

رضایت بیشتری از زندگی دارند.

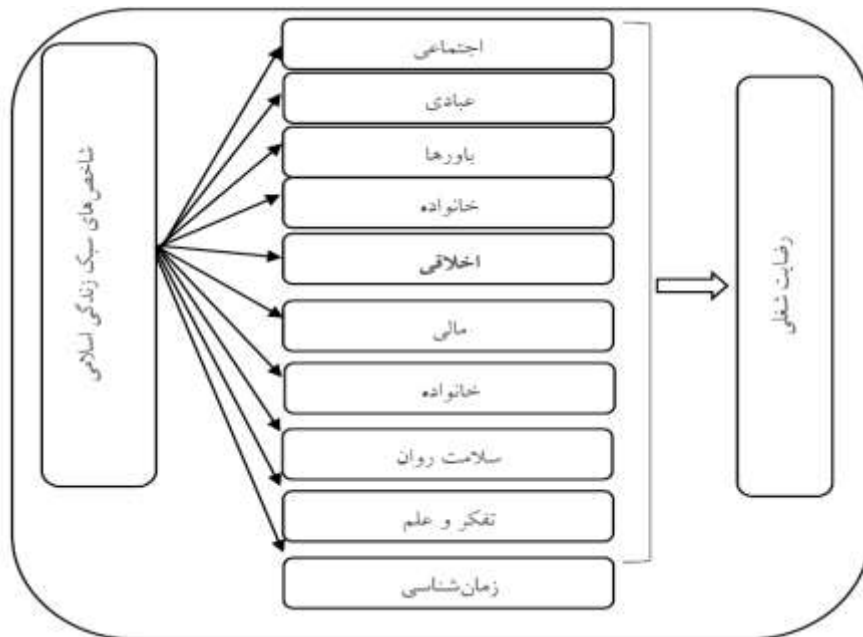
افشانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی رابطه سبک زندگی اسلامی با سلامت اجتماعی پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان داد، بین سبک زندگی اسلامی و سلامت اجتماعی و ابعاد آن رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد و هر چه سبک زندگی اسلامی تر باشد سلامت اجتماعی و ابعاد آن بالاتر خواهد بود.

در زمینه رضایت شغلی نیز، محمد پور و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی به رابطه بین دینداری، نظم، احساس امنیت و بهداشت روانی با رضایت شغلی در زنان شاغل پرداختند که نتایج این تحقیق نشان داد رابطه متغیرهای پنج‌گانه (دینداری، نظم، احساس امنیت، بهداشت روانی و رضایت شغلی)، در زنان شاغل مشارکت‌کننده در تحقیق معنی دار است. همچنین از طریق رگرسیون چندگانه مشخص گردید دینداری و بهداشت روانی توانسته‌اند بالاترین حد این پیش‌بینی را به خود اختصاص دهند. در پژوهشی که در آن سنجش رابطه حمایت شبکه‌های اجتماعی غیررسمی و رضایت شغلی زنان شهر اردبیل توسط سفیری و همکاران (۱۳۹۲)، انجام شد، نتایج نشان داد میزان رضایت شغلی زنان در حد بالا و میزان حمایت دریافتی از شبکه‌های اجتماعی در حد متوسط است.

بررسی تحقیقات خارجی نیز نشان می‌دهد، در پژوهشی که توسط لوو و همکاران (۲۰۰۷)، در تایوان بر روی پرستاران بهداشت عمومی صورت گرفت مشخص شد رضایت از شغل عوامل بسیاری از جمله استرس شغلی که یکی از موانع اصلی عملکرد مثبت می‌باشد را از بین می‌برد و پرستاران را در شرایط روحی و روانی مناسبی قرار می‌دهد. همچنین نتایج پژوهش بایرینگ و همکاران (۲۰۰۶)، که با عنوان استرس

شغلی، رضایت شغلی و محیط کار انجام شد نشان داد؛ رضایت از شغل محیطی را برای افراد آماده می‌کند که در آن کارکنان بتوانند عاری از هرگونه فکریهای مزاحم به توسعه سازمان خود بیندیشند. نیلمن و پرساد (۲۰۰۲) بیان می‌کنند که ۲۰-۶۰ درصد تغییرپذیری سلامت روانی افراد بالغ، توسط باورهای مذهبی تبیین می‌شود. بر این اساس، مدت‌هاست که تصور می‌شود بین مذهب و سلامت روانی ارتباط مثبتی وجود دارد.

با بررسی ادبیات و پیشینه پژوهش، الگوی اولیه تحقیق را بدین صورت می‌توان ترسیم نمود:

شکل ۱: مدل مفهومی اولیه تحقیق

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر برحسب هدف آن از نوع پژوهش‌های کاربردی، و از لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها در زمره تحقیقات توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری تحقیق را کلیه زنان شاغل در شهر آذرشهر تشکیل داد. با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعداد ۱۶۵ نفر به‌عنوان نمونه تحقیق انتخاب و برای جلوگیری از افت آزمودنی با ۱۰ درصد افزایش حجم نمونه تعداد ۱۸۱ کارمند زن برای تحقیق در نظر گرفته شد.

برای جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسشنامه سبک زندگی اسلامی (فرم کوتاه) و رضایت شغلی (فرم کوتاه) استفاده شد. پرسشنامه سبک زندگی اسلامی (ILST)^۱: این آزمون توسط کاویانی (۱۳۹۰) ساخته شده است. دارای دو فرم بلند (۱۳۵ سؤالی) و فرم کوتاه (۷۶ سؤالی) هست که در این پژوهش از فرم کوتاه آن، استفاده شد. آزمودنی باید با توجه به وضعیت فعلی زندگی خود به هر آیتم در یک طیف ۵ درجه‌ای از «خیلی کم تا خیلی زیاد» پاسخ دهد. هر آیتم با توجه به اهمیتش، ضریبی بین ۱ تا ۵ می‌گیرد. نمره کل آزمودنی، حداقل ۱۴۱ و حداکثر ۵۷۰ خواهد بود. آزمون فوق ۱۰ خرده‌مقیاس شامل مؤلفه‌های اجتماعی (۱۲ آیتم)، عبادی (۶ آیتم)، باورها (۶ آیتم)، اخلاقی (۱۱ آیتم)، مالی (۱۲ آیتم)، خانواده (۸ آیتم)، سلامت روان (۷ آیتم)، تفکر و علم (۵ آیتم)، امنیتی-دفاعی (۴ آیتم) و زمان‌شناسی (۵ آیتم) را می‌سنجد. ضریب پایایی کل این آزمون ۰/۷۱ است. نتایج تحلیل عوامل نیز روایی و ساختار عاملی مناسبی را برای آن نشان داده است. در پژوهش حاضر پایایی آن به

روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به دست آمد.

جدول ۱: نتایج ضریب آلفای کرونباخ جهت سنجش پایایی

مؤلفه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ	مؤلفه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
اجتماعی	۰/۸۰	خانواده	۰/۸۱
عبادی	۰/۹۳	سلامت روان	۰/۸۸
باورها	۰/۸۹	تفکر و علم	۰/۸۲
اخلاقی	۰/۹۲	امنیتی - دفاعی	۰/۸۴
مالی	۰/۹۷	زمان‌شناسی	۰/۹۴
میانگین کلی		۰/۸۹	

پرسشنامه رضایت شغلی: پرسشنامه رضایت شغلی توسط ارشادی در سال ۱۳۸۸ طراحی شد. این پرسشنامه دارای فرم بلند (۷۵ سؤالی) و فرم کوتاه (۱۳ سؤالی) است که در این پژوهش از فرم کوتاه آن، استفاده شد. روایی این پرسشنامه از طریق متخصصان به دست آمد و پایایی آن از طریق آزمون آلفای کرونباخ سنجیده شد ضریب ۰/۸۴ به دست آمد که نشان از سطح قابل قبول ابزار تحقیق بود. برای اجرای پرسشنامه‌ها، پس از هماهنگی با مسئولین ادارات دولتی فوق‌الذکر، پرسشنامه‌ها تکثیر و در اختیار کارمندان قرار گرفت. در فرآیند اجرای تحقیق، پس از تکمیل ۱۸۰ پرسشنامه توسط مشارکت‌کنندگان، داده‌ها استخراج و با استفاده از نرم‌افزار SPSS از طریق آزمون پیرسون و ضریب رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در این تحقیق برای تبیین متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل از رگرسیون استفاده شده است.

برای بررسی نرمال بودن توزیع از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مورد استفاده قرار گرفته است. نتایج حاصل از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان داد، داده‌ها نرمال می‌باشند.

بر اساس سطح معنی داری آزمون k-s که در تمامی متغیرهای مورد مطالعه بیشتر از ۰/۰۵ است نتیجه می‌گیریم که دلیلی بر رد فرض صفر (توزیع متغیرهای مورد مطالعه تحقیق نرمال است) نداریم. به عبارت دیگر توزیع تمامی مولفه‌های سبک زندگی اسلامی و رضایت شغلی نرمال می‌باشد.

جدول ۲: نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن مولفه‌های سبک زندگی اسلامی و رضایت شغلی

مولفه‌های متغیر وابسته (رضایت شغلی)		مولفه‌های متغیر مستقل (سبک زندگی اسلامی)	
فرهنگ و ارزش‌های معنوی	۰/۸۱۹	اجتماعی	۰/۸۷۲
خودبایی	۰/۸۳۹	عبادی	۰/۹۹۸
احترام و مقام	۱/۴۴۷	باورها	۱/۱۹۴
تعلق اجتماعی	۱/۲۶۵	خانواده	۰/۸۵۲
تأمین	۱/۰۲۲	مالی	۰/۸۵۲
فیزبولژیک	۰/۸۸۳	اخلاق	۰/۶۵۵
زمان‌شناسی	۰/۸۱۹	سلامت روان	۰/۹۲۰
امنیتی-دفاعی	۰/۸۳۹	فکر و علم	۰/۹۲۸
فکر و علم	۰/۳۵۵	معنی‌داری	۰/۶۷۷
سلامت روان	۰/۳۶۵		
مالی	۰/۳۲۱		
اخلاق	۰/۷۸۴		
خانواده	۰/۶۲۴		
باورها	۰/۱۱۵		
عبادی	۰/۴۷۲		
اجتماعی	۰/۶۷۷		
		Kolmogorov-Smirnov Z	
		سطح معنی‌داری	

یافته‌ها

اطلاعات عمومی پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه بدین ترتیب بود: ۱۰ نفر از

پاسخ‌دهندگان (۵/۵ درصد) دارای مدرک تحصیلی دیپلم، ۱۳۸ نفر (۷۶/۹ درصد) دارای مدرک تحصیلی لیسانس و ۳۲ نفر (۱۷/۷ درصد) دارای مدرک تحصیلی فوق‌لیسانس و بالاتر بودند. از بین ۱۸۰ نفر از پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه ۱۱۱ نفر (۶۱/۷ درصد) دارای سابقه شغلی زیر ۱۰ سال، ۶۲ نفر (۳۴/۵ درصد) دارای سابقه شغلی ۱۰-۲۰ سال و تنها ۷ نفر (۳/۸ درصد) دارای سابقه شغلی ۲۰ سال بالاتر بودند. همچنین از طریق اطلاعات توصیفی مشخص شد ۱۰۲ نفر (۵۶/۷ درصد) از پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه متأهل و ۷۸ نفر (۴۳/۳ درصد) مجرد بودند.

یافته حاصل از پرسش اصلی پژوهش «آیا بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان شهر آذرشهر رابطه معناداری وجود دارد؟» که با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید در جدول ۱ آمده است. نتایج حاصل از جدول حاکی از آن است که بین سبک زندگی اسلامی و رضایت شغلی زنان رابطه معناداری وجود دارد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود ضریب همبستگی ($r = 0/442$) در سطح ($p = 0/01$) معنادار است و جهت رابطه به صورت مستقیم و مثبت است، یعنی هر چه توجه به سبک زندگی اسلامی در میان زنان بیشتر باشد، رضایت شغلی آنها نیز افزایش می‌یابد و برعکس.

جدول ۱: سنجش رابطه بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان

نتیجه آزمون	رضایت شغلی	متغیر
	ضریب پیرسون	
	۰/۴۴۲	
مثبت و معنادار	Sig (سطح معناداری)	سبک زندگی اسلامی
	۰/۰۰۰	
	فراوانی	
	۱۸۰	

نتایج حاصل از جدول شماره ۲، حاکی از آن است که بین شاخص های اجتماعی، عبادی، باورها، خانواده، اخلاق، مالی، سلامت روان، تفکر و علم، امنیتی- دفاعی، زمان شناسی و رضایت شغلی کارکنان رابطه معناداری وجود داشته و جهت رابطه به صورت مثبت و مستقیم است. یعنی هر چه این ابعاد افزایش یابد، رضایت شغلی زنان نیز ارتقاء می یابد.

جدول ۲: سنجش رابطه بین شاخص های سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان

شاخص های سبک زندگی اسلامی	رضایت شغلی	نتیجه آزمون
اجتماعی	ضریب پیرسون	۰/۲۸۵
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
عبادی	ضریب پیرسون	۰/۳۱۲
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
باورها	ضریب پیرسون	۰/۳۸۵
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
خانواده	ضریب پیرسون	۰/۴۱۰
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
اخلاق	ضریب پیرسون	۰/۵۱۲
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
مالی	ضریب پیرسون	۰/۵۱۰
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
سلامت روان	ضریب پیرسون	۰/۲۶۵
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
تفکر و علم	ضریب پیرسون	۰/۳۲۰
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
امنیتی-دفاعی	ضریب پیرسون	۰/۳۱۸
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
زمان شناسی	ضریب پیرسون	۰/۳۸۴
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰

به منظور بررسی میزان تبیین شاخص‌های سبک زندگی اسلامی (اجتماعی، عبادی، باور، خانواده، اخلاق، مالی، سلامت روان، تفکر و علم، امنیتی-دفاعی، زمان‌شناسی) در رضایت شغلی از تحلیل رگرسیون چندگانه با ورود همزمان استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است. همبستگی بین متغیرها ۰/۶۷ درصد گزارش شده و ضریب تبیین تعدیل شده نشان می‌دهد، ۴۳/۳ درصد تغییرات متغیر وابسته، توسط مؤلفه‌های متغیر مستقل (مذکور در جدول بالا) تعیین می‌گردد.

جدول ۳: خلاصه‌ای از نمای کلی مدل رگرسیون چندگانه

رگرسیون	ضریب همبستگی	ضریب تبیین	ضریب تبیین تعدیل شده	سطح خطای معیار تبیین
مدل اینتر	۰/۶۶۷	۰/۶۶۵	۰/۴۳۳	۰/۳۵۷۵۴

نتایج حاصل از جدول شماره ۴، حاکی از معنی دار بودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها است و sig به دست آمده ۰/۰۰۰ معناداری در سطح ۰/۹۹ را نشان می‌دهد. مطابق یافته‌های این جدول، مدل رگرسیون می‌تواند به طور معنا داری (و مناسبی) تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی کند.

جدول ۴: وضعیت واریانس مدل رگرسیون

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجموع میانگین‌ها	f	سطح معناداری
رگرسیون	۳۶/۰۱۵	۸	۴/۵۰۲		
باقیمانده	۴۴/۸۶۹	۱۷۱	۰/۱۲۸	۳۵/۲۱۷	۰/۰۰۰
مجموع	۸۰/۸۸۴	۱۷۹			

همچنین جدول ۵، آزمون رگرسیون متغیرهای پیش بین (۱۰ خرده مقیاس سبک زندگی اسلامی) و متغیر وابسته (رضایت از زندگی) را نشان می‌دهد. در مورد اهمیت

و نقش متغیرهای مستقل در پیش‌بینی معادله رگرسیون باید از مقادیر Beta استفاده کرد. از این ضریب هنگامی که بیش تر از یک متغیر مستقل در مدل وجود داشته باشد استفاده می‌شود. در این صورت مقدار Beta به ما کمک می‌کند که سهم نسبی هر متغیر را در پیش‌بینی متغیر وابسته مقایسه کنیم و به عبارتی بتوانیم تعیین کنیم که کدام متغیرها بیش‌ترین تاثیر را بر متغیر وابسته دارند. بنابراین از نتایج جدول شماره ۵ می‌توان استنباط کرد که سه متغیر اخلاق، مالی و زمان‌شناسی سهم بیشتری در مقایسه با سایر متغیرها در پیش‌بینی متغیر رضایت شغلی دارند؛ همچنین یافته‌های جدول زیر حاکی از آن است که بین هر یک از ۱۰ شاخص سبک زندگی وارد شده به معادله رگرسیون (اجتماعی، عبادی، باور، خانواده، اخلاق، مالی، سلامت روان، تفکر و علم، امنیتی - دفاعی، زمان‌شناسی) و رضایت شغلی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۵: متغیرهای وارد شده به معادله رگرسیون برای تبیین رضایت شغلی زنان

Sig	T	Beta	B	شاخص
۰/۰۰۰	۵/۹۵		۱/۱۷۸	Constant (ثابت)
۰/۰۰۰	۲/۶۹۱	۰/۲۱۹	۰/۱۲۷	اجتماعی
۰/۰۰۲	۰/۹۵۷	۰/۰۴۶	۰/۰۳۶	عبادی
۰/۰۰۰	۲/۳۳۴	۰/۱۱۸	۰/۰۸۷	باور
۰/۰۰۰	۲/۵۲۳	۰/۱۳۴	۰/۱۲۸	خانواده
۰/۰۰۱	۸/۰۹۲	۰/۳۷۶	۰/۳۱۳	اخلاق
۰/۰۰۰	۷/۲۶۳	۰/۳۴۶	۰/۲۷۸	مالی
۰/۰۰۰	۳/۳۹۶	۰/۲۵۲	۰/۱۰۹	سلامت روان
۰/۰۰۴	۰/۵۲۳	۰/۱۳۴	۰/۱۲۸	تفکر و علم
۰/۰۰۰	۲/۸۷۳	۰/۱۵۴	۰/۰۸۹	امنیتی - دفاعی
۰/۰۰۰	۷/۵۲۶	۰/۳۴۴	۰/۰۲۲۵	زمان‌شناسی

بحث و نتیجه‌گیری

بی‌تردید یکی از حوزه‌های جدی تولید علم و نیز بازتولید علوم انسانی بومی و اسلامی می‌بایست معطوف به حوزه «سبک زندگی» باشد. در غرب اما این مهم در حوزه‌های متعدد علمی و از منظر علوم انسانی و اجتماعی صورت می‌پذیرد. سبک زندگی در غرب اکنون یکی از موضوعات اصلی مطالعات علوم اجتماعی چون جامعه‌شناسی، مطالعات فرهنگی، مطالعات زنان، خانواده، روانشناسی، اقتصاد خانواده و ... می‌باشد. حال آنکه در ایران با یک فقر جدی ادبیات تولیدی بومی و نه ترجمه‌ای در این حوزه مواجهیم. لذا ضروری است تا افراد که دغدغه کنش در حوزه تولید علم و تولید علوم انسانی بومی دارند حوزه سبک زندگی را به‌مثابه یکی از حوزه‌های اصلی خویش مدنظر قرار دهند.

در میان سبک‌های مختلف زندگی، به نظر می‌رسد سبک زندگی اسلامی با دارا بودن ۱۰ شاخص اجتماعی، عبادی، باور، خانواده، اخلاق، مالی، سلامت روان، تفکر و علم، امنیتی-دفاعی و زمان‌شناسی کامل‌تر است و می‌تواند تبعات مختلف برای افراد داشته باشد که یکی از مهم‌ترین آن، رضایت از شغل می‌باشد. رضایت شغلی مفهومی پیچیده و چندبعدی است که با عوامل اجتماعی، جسمانی و روانی ارتباط تنگاتنگی دارد. از این رو؛ هدف از این پژوهش بررسی رابطه سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان در سازمان‌های دولتی شهر آذرشهر بود. این پژوهش با در نظر گرفتن جامعه‌ای متشکل از زنان شاغل در ۹ سازمان دولتی شهر آذرشهر در قالب دو پرسشنامه استاندارد و از طریق ۱۰ شاخص اجتماعی، عبادی، باور، خانواده، اخلاق، مالی، سلامت روان، تفکر و علم، امنیتی-دفاعی، زمان‌شناسی و مجموعاً ۸۹ گویه انجام شد.

نتایج حاصل از بررسی رابطه بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان شاغل در سازمان‌های دولتی نشان داد، بین دو متغیر رابطه معناداری وجود دارد و زنانی که از سبک زندگی اسلامی بهره‌مندند، از رضایت شغلی بالاتری برخوردارند. یافته‌های پژوهش، هم‌راستا با یافته‌های پژوهش‌های سلم‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)؛ شمس‌الدین لری (۱۳۹۴)؛ ساتو و همکاران (۲۰۰۸) می‌باشد. وجود رابطه مثبت و مستقیم بدین معنی است که هرچه توجهات به سمت سبک زندگی اسلامی بیشتر باشد و در این زمینه افراد آگاهی بیشتری داشته باشند، رضایت شغلی نیز در بین زنان شاغل ارتقاء می‌یابد. بدین صورت زنان شاغل با آگاهی از سبک زندگی اسلامی و شاخصه‌های آن و به‌کارگیری این شاخص‌ها در شغل خود به رضایت شغلی بالاتری نسبت به افرادی که از این شاخص‌ها و سبک آگاهی نداشته باشند، می‌رسند. به‌زعم سلم‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)، به نظر می‌رسد افرادی که سبک زندگی اسلامی دارند، حمایت‌های اجتماعی و خانوادگی بیشتری را کسب می‌کنند. شاید به این خاطر که بیشتر در مراسم و اماکن مذهبی و برخوردار با افراد سالم جامعه قرار دارند و همین عامل باعث می‌شود که نگرش‌های آنان مثبت و کارآمدتر باشد. در نتیجه مشکلات کمتری برای آن‌ها به وجود می‌آید، همچنین وقتی از طرف دیگران حمایت می‌شویم، خود را فردی مطلوب، مفید، دوست‌داشتنی و ارزشمند می‌دانیم و این یعنی اینکه نگرش‌های ما نسبت به خودمان و زندگی و دنیا تغییر کرده است؛ که این خود زمینه‌ساز افزایش رضایت شغلی در افراد می‌شود.

نتایج تحقیق نشان داد که بین شاخص اجتماعی و رضایت شغلی رابطه معناداری وجود دارد. هر چه توجه به شاخص اجتماعی افزایش یابد، رضایت شغلی آن‌ها نیز

ارتقاء می‌یابد. بنابراین می‌توان اذعان داشت، افرادی که در ارتباط با دیگران، به وظایف خود آگاه بوده و به‌نوعی حتی در این عرصه فراتر از آگاهی به وظایف که بخش عمده‌ای از آن مربوط به وظایف اجتماعی است را دارا باشند، به احتمال زیاد به سطح بالایی از رضایت شغلی دست می‌یابند.

بین شاخص عبادی با رضایت شغلی رابطه معناداری وجود دارد. یافته‌های پژوهش در خصوص رابطه بین شاخص عبادی با رضایت شغلی، با یافته‌های پژوهش‌های سلم‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)؛ مطابقت داشته و هر چه شاخص عبادی در افراد شاغل افزایش یابد، رضایت شغلی آن‌ها نیز ارتقاء می‌یابد. به‌بیان‌دیگر شاخص اعتقادی به همراه خود نگاه قلبی و گرایش قلبی و نیز مسئله اعتماد را به وجود می‌آورد.

یافته‌های پژوهش در خصوص رابطه بین شاخص باور با رضایت شغلی، مطابق یافته‌های پژوهش‌های شمس‌الدین لری و همکاران (۱۳۹۴)؛ است. یعنی هر چه شاخص باور به انجام وظایف به‌صورت درست در افراد نهادینه شده باشد و در ادامه وظایف سازمان را جز وظایف خود تلقی کنند. به‌عبارت‌دیگر باور افراد به وظایف خود منجر به ایجاد نوعی نگرش مثبت در افراد می‌شود و به سطح بالایی از رضایت شغلی به دست می‌آید.

بین شاخص خانواده با رضایت شغلی رابطه معناداری وجود دارد. یافته‌های پژوهش، مطابق با یافته‌های پژوهش‌های محمد پور و همکاران (۱۳۹۳)؛ و شمس‌الدین لری و همکاران (۱۳۹۴)؛ است. جهت رابطه به‌صورت مثبت و مستقیم است، یعنی هر چه شاخص رفتارها و روابط فرد از این حیث که عضوی از یک خانواده است، ارتقا

یابد، سطح بالایی از رضایت شغل به دست می‌آید. ذکر این نکته الزامی می‌باشد که شاخص خانواده اشاره به معنای اصطلاحی و عامیانه خانواده ندارد و منظور از شاخص خانواده این است که افراد به حدی از باور رسیده باشند که خود را در محیط کاری عضوی از خانواده آن محیط کاری و سازمان دانسته و سعی در برآورده سازی نیازهای محیط کاری و همکاران خود داشته باشد.

یافته‌های پژوهش در خصوص رابطه بین شاخص اخلاق با رضایت شغلی، هم‌راستا با یافته‌های پژوهش‌های محمد پور و همکاران (۱۳۹۳) و عدلی پور و همکاران (۱۳۹۴) است. جهت رابطه به صورت مثبت و مستقیم است، یعنی هر چه شاخص اخلاق (اشاره به رفتارهای خود شخص دارد و نه رفتارهای رسمی و قانونی) در محیط کاری بیشتر باشد، رضایت شغل ارتقا می‌یابد. به زعم عدلی پور و همکاران (۱۳۹۴)، منظور از شاخص اخلاق، همان اخلاق حرفه‌ای است. اخلاق حرفه‌ای مجموعه‌ای از اصول و استانداردهاست که رفتار افراد و گروه‌ها را تعیین می‌کند و در واقع، اخلاق حرفه‌ای، یکسری فرایندهای مبتنی بر فکر و جهت‌یابی دارد و یک فرایندهایی نیز برای تحقق این اندیشه‌ها. به عبارتی اخلاق حرفه‌ای، سبک چگونه زیستن و چگونه رفتار کردن در یک تخصص و در یک محیط تخصصی اعم از فردی و سازمانی را تعیین می‌کند. اخلاق حرفه‌ای، سلسله واکنش‌ها و رفتارهای مقبول و پذیرفته‌شده است که بخش‌های مهمی از آن‌ها در تخصص‌های مختلف از سوی سازمان‌ها و مجامع تخصصی، صنفی و حرفه‌ای برای مطلوب بخشی به روابط اجتماعی، به صورت آیین‌نامه و قانون می‌آید.

بین شاخص مالی با رضایت شغلی رابطه معناداری وجود دارد. در نتایج اغلب

تحقیقات، شاخص مالی جز مهم‌ترین شاخص‌های منجر به رضایت شغلی و در برخی از تحقیقات این شاخص به‌عنوان اولین و مهم‌ترین عامل در رضایت از شغل در بین مردان و زنان بوده است. در اکثر مواقع محدودیت مالی مانع از آن می‌شود که کارکنان بتوانند بر روی شغل خود تمرکز داشته و رضایتی به دست بیاورند. از یک‌سوی دیگر اعتقاد بر این است همیشه مسائل مالی در صدر رضایت از شغل برای همگان نیست؛ چراکه تشویق همیشه در قالب مسائل مالی نمی‌گنجد، بلکه با ایجاد فضای احترام و با یک کلام محبت‌آمیز در حضور دیگران و خیلی روش‌های دیگر می‌توان پاداش داد.

یافته‌های پژوهش در خصوص رابطه بین شاخص سلامت روان با رضایت شغلی، هم راستا با یافته‌های پژوهش سلم‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴) است. جهت رابطه به‌صورت مثبت و مستقیم بوده و نشان می‌دهد، یعنی هر چه شاخص سلامت روان (سلامت جسمانی و روانی) بیشتر باشد، رضایت از شغل ارتقا می‌یابد. سلامت روان شاخصی است که می‌تواند خود به‌عنوان زیرمجموعه از شاخص اخلاق قرار گیرد. چراکه افراد با داشتن اخلاق حرفه‌ای و استفاده صحیح از آن به‌نوعی سلامت روحی، جسمی و روانی و در نهایت رضایت از شغل در سطح بالایی دست می‌یابد.

یافته‌های پژوهش در مورد رابطه بین تفکر و علم با رضایت شغلی، با یافته‌های پژوهش محمد پور و همکاران (۱۳۹۳) هماهنگ است. هر چه شاخص تفکر و علم افزایش یابد، رضایت شغلی ارتقا می‌یابد. شاخص تفکر و علم به این مورد اشاره دارد که فرد ابتدا از خود فضای عمیق شناختی به دست بیاورد و در ادامه بتواند از محیط اطراف خود شناخت در جهت سازگاری با آن به دست بیاورد. اگر این شاخص مستمر

و مداوم ادامه یابد به‌طور حتم منجر به رضایت از شغل در سطح بالایی برای افراد خواهد گردید.

یافته‌ها بیانگر آن است که بین شاخص امنیتی-دفاعی با رضایت شغلی با رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان اذعان داشت که یافته‌های پژوهش در خصوص رابطه بین شاخص امنیتی-دفاعی با رضایت شغلی، به نوعی با یافته‌های پژوهش محمد پور و همکاران (۱۳۹۳) مطابقت دارد و هر چه افراد به این باور برسند که از امنیت شغلی برخوردار هستند به همان اندازه رضایت از شغل ارتقا می‌یابد. به‌زعم (بوگاجسکا و لاستویکا، ۲۰۰۵)، امنیت شغلی یکی از دغدغه‌های مهم کارکنان سازمان است که قسمت زیادی از انرژی روان کارکنان صرف آن می‌شود و گاهی اوقات برای سازمان‌ها مشکل‌آفرین است. در گذشته وقتی بحث امنیت شغلی می‌شد استخدام رسمی و دائم تداعی می‌گردید ولی در دنیای امروز که امنیت شغلی با امنیت اجتماعی گره‌خورده است، امنیت شغلی از دیدگاه نوینی مورد توجه است و آن توجه به امنیت شغلی از طریق تواناسازی و پرورش انسان‌ها است. در مفهوم جدید امنیت شغلی سازمان‌ها بایستی به افراد وابسته شوند، یعنی سازمان‌ها بایستی بستر لازم برای تواناسازی کارکنان خود را در ابعاد تخصصی، جسارت عملی، تجربه‌آموزی، رضایت شغلی، رفتاری، ارتباطی، تفکر و وجدان کار فراهم کنند تا کارکنان بتوانند انتظارات تخصصی و اجتماعی سازمان را برآورده سازند و از این بابت از ثبات شغلی برخوردار باشند.

مطابق یافته‌های پژوهش، بین شاخص زمان‌شناسی با رضایت شغلی رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان اذعان داشت که یافته‌های پژوهش در خصوص رابطه بین

شاخص زمان‌شناسی با رضایت شغلی، هم‌راستا با یافته‌های پژوهش محمد پور و همکاران (۱۳۹۳) و حاکی از آن است که هر چه افراد در کار خود برنامه‌ریزی و مدیریت زمان داشته باشند، رضایت شغل نیز ارتقا می‌یابد.

با توجه به نتایج به دست آمده در این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که ۱۰ شاخص سبک زندگی اسلامی که عبارت‌اند از اجتماعی، عبادی، باور، خانواده، اخلاق، مالی، سلامت روان، تفکر و علم، امنیتی-دفاعی، زمان‌شناسی با رضایت شغلی در سطح بالایی معنادار بوده و همبستگی قوی بین این شاخص‌ها با رضایت شغلی وجود دارد. اینچنین می‌توان نتیجه گرفت که شاخص‌های سبک زندگی که اسلام برای افراد در نظر گرفته است، می‌تواند در تمامی عرصه‌ها نتایج سودمند و مفیدی داشته باشد که یکی از آنها رضایت شغلی می‌باشد که در این تحقیق نیز مورد تأیید قرار گرفت.

چنانکه نتایج نشان داد بین سبک زندگی اسلامی با رضایت شغلی زنان شاغل رابطه معناداری وجود دارد. از آنجایی که سبک زندگی اسلامی می‌تواند تحولی نوین در زندگی پر مشغله مردم ایجاد نماید. پیشنهاد می‌شود:

- ابتدا مدیران با مطالعه بیشتر در حوزه سبک زندگی اسلامی و توجه به تحقیقات انجام‌شده در این خصوص اطلاعات خود را درباره این سبک را افزایش داده و در ادامه با برگزاری کارگاه‌های آموزشی مفید و مؤثر به کارکنان خود در خصوص سبک‌های زندگی به‌ویژه سبک زندگی اسلامی متمر ثمر واقع شوند.
- پژوهش‌های بیشتری در زمینه سبک زندگی اسلامی و اثر بخشی مولفه‌های آن در

جهت افزایش رضایت شغلی انجام شود و برای افزایش گستره تعمیم‌پذیری یافته‌ها، این پژوهش در نمونه وسیع‌تر تکرار شود.

- متولیان فرهنگی جامعه با تشکیل کارگروه‌های مختلف و کمیته‌های تخصصی، بررسی ابعاد سبک زندگی را مورد توجه قرار دهند و متناسب با شرایط زندگی امروز جامعه، ضرورت‌ها و برنامه‌های رسیدن به سبک زندگی اسلامی را ارائه کنند.

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای کارمندان در رابطه با سبک زندگی اسلامی و فرهنگ سازی از طریق رسانه‌ها از مهمترین اقدامات فرهنگی برای به توجه به این سبک زندگی می‌باشد. چرا که از طریق سبک زندگی اسلامی است که انسان در می‌یابد بین او و وجود متعالی، رابطه وجود دارد و این رابطه یا از راه قلب یا از راه عقل و یا به وسیله اجرای مراسم و اعمال مذهبی برقرار می‌شود. مذهب و معنویت به عنوان سپری در برابر مشکلات و ناراحتی‌های افراد قرار گرفته و موجب کاهش اختلال روانی و ارتقاء سطح رضایت افراد از زندگی و شغل می‌شود.

منابع

۱. احمدی، اعظم؛ شربتیان، محمدحسن (۱۳۹۳)، *تحلیل جامعه‌شناختی الگوی سبک زندگی اسلامی ایرانی شهروندان گرگان*، ششمین کنفرانس ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری با تأکید بر مؤلفه‌های شهر اسلامی، مشهد، شورای اسلامی شهر مشهد.
۲. استاجی، زهرا؛ اکبرزاده، رویا؛ تدین فر، موسی الرضا؛ رهنما، فاطمه؛ زردشت، رقیه و نجار، لادن (۱۳۸۵)، «بررسی سبک زندگی در ساکنین شهر سبزوار»، *مجله دانشکده علوم پزشکی سبزوار*، دوره ۱۳، شماره ۳، صص ۱۳۹-۱۳۴.
۳. افشانی، علیرضا؛ رسولی نژاد، پویا؛ کاویانی، محمد؛ سمیعی، حمیدرضا (۱۳۹۳)، بررسی رابطه سبک زندگی اسلامی با سلامت اجتماعی مردم شهر یزد، *مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، سال هشتم، شماره ۱۴، بهار و تابستان، صص ۸۳-۱۰۸.
۴. باکاک، رابرت (۱۳۸۱)، *مصرف، ترجمه خسرو صبری*، تهران، انتشارات شیرازه.
۵. توسلی، غلام عباس (۱۳۸۹)، *نظریه‌های جامعه‌شناسی*، تهران: سمت، ویرایش دوم، چاپ شانزدهم.
۶. خطیبی، حسین؛ ساجدی، ابوالفضل (۱۳۹۲)، مروری بر شاخص‌های سبک زندگی اسلامی، *مجله معرفت*، اردیبهشت - شماره ۱۸۵، صفحه ۱۳.
۷. خواجه پور، محمدمهدی (۱۳۹۳)، *نگاهی به میانی سبک زندگی در اسلام و غرب*، کنگره بین‌المللی فرهنگ و اندیشه دینی، قم، مرکز راهبری مهندسی فرهنگی شورای فرهنگ عمومی استان بوشهر.
۸. خواجه‌نوری، بیژن؛ مرادخانی، مهری؛ شیردل، الهام؛ بنی فاطمه، زهرا السادات

- (۱۳۹۴)، بررسی رابطه بین سبک زندگی و سبک فرزند پروری مادران شهر ایلام، *فصلنامه علمی- پژوهشی زن و جامعه*، سال ششم، شماره سوم، صص ۱۴۹-۱۲۷.
۹. سفیری، خدیجه؛ باستانی، سوسن؛ قرآنی دامدباجا، لایلا (۱۳۹۲)، *سنجش رابطه حمایت شبکه‌های اجتماعی غیررسمی و رضایت شغلی زنان در شهر اردبیل*، نشریه زن در توسعه و سیاست، دوره ۱۱، شماره ۲، صص ۲۷۴-۲۵۳.
۱۰. سلم آبادی، مجتبی؛ فرح‌بخش، کیومرث؛ ذوالفقاری، شادی؛ صادقی، میثم (۱۳۹۴)؛ بررسی ارتباط سبک زندگی اسلامی با سلامت روان دانشجویان دانشگاه بیرجند؛ *فصلنامه دین و سلامت*، دوره ۳، شماره ۱، صص ۱-۱۰.
۱۱. شمس‌الدین لری، عباس؛ پورمحمدی، کیمیا؛ کشتکاران، ویدا؛ احمدی کوشکولی، صادق؛ پوراحمدی، محمدرضا (۱۳۹۴)، بررسی سطح سبک زندگی سالمندان شهر شیراز، *فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهش‌های سلامت محور*، سال اول، شماره ۱، صص ۸۴-۷۵.
۱۲. صمصمی، رقیه؛ مسرور، دریاندخت؛ حسینی، فاطمه؛ تمدن فر، مهرآسا (۱۳۸۶)، *ارتباط سبک زندگی با سلامت عمومی دانشجویان*، نشریه پرستاری ایران، سال ۱۹، دوره ۴۸، صص ۸۳-۹۳.
۱۳. طولابی، زینب؛ صمدی، سعید؛ مطهری نژاد، فاطمه (۱۳۹۲)، *بررسی نقش میانجی عزت نفس و خود کارآمدی در رابطه بین سبک زندگی اسلامی و سازگاری اجتماعی جوانان شهر مشهد*، جامعه شناسی مطالعات جوانان، دوره ۳، شماره ۹، صص ۱۱۵-۱۳۲.
۱۴. عدلی پور، صمد؛ بنیاد، لایلا؛ بردیافر، نیما (۱۳۹۴)، تحلیل رابطه سبک زندگی با

- هویت فرهنگی جوانان شهر تبریز، *فصلنامه مطالعات ملی*، سال شانزدهم، شماره ۴، صص ۹۳-۱۱۴.
۱۵. علینی، محمد (۱۳۹۳)، بررسی کارکردهای خانواده در شکل‌گیری سبک زندگی اسلامی، *فصلنامه اسلام و مطالعات اجتماعی*، دوره ۱، شماره ۴، بهار، صص ۷۷-۱۰۷.
۱۶. فاضل قانع، حمید (۱۳۹۲)، *سبک زندگی بر اساس آموزه‌های اسلامی*، چاپ اول، قم: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی.
۱۷. فدرستون، مایک (۱۳۸۰)، زیبایی‌شناختی کردن زندگی روزمره، ترجمه مهسا کرم پور، *فصلنامه ارغنون*، جلد ۱۹، چاپ اول، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، صص ۱۸۷-۲۲۸.
۱۸. فیضی، مجتبی (۱۳۹۲)، «درآمدی بر سبک زندگی اسلامی»، *ماهنامه علمی ترویجی معرفت*، سال بیست و دوم، شماره ۱۸۵، صص ۴۲-۲۷.
۱۹. کاویانی، مجید (۱۳۹۲)، *سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن*، چاپ سوم، قم: انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۲۰. کاویانی، محمد (۱۳۹۰)، کمی‌سازی و سنجش سبک زندگی اسلامی، *فصلنامه روان‌شناسی و دین*، سال چهارم، شماره دوم، صص ۲۷-۴۴.
۲۱. کجباف، محمدباقر؛ سجادیان، پریناز؛ کاویانی، محمد (۱۳۹۰)، رابطه سبک زندگی اسلامی با شادکامی در رضایت از زندگی دانشجویان بسیجی شهر اصفهان، *فصلنامه روان‌شناسی و دین*، سال چهارم، شماره چهارم، صص ۶۱-۷۴.
۲۲. محمد پور، مهری؛ شاکری‌نیا، ایرج (۱۳۹۳)، رابطه دینداری، نظم، احساس امنیت و

- بهداشت روانی با رضایت شغلی در زنان شاغل، *فصلنامه پژوهش‌های انتظامی-اجتماعی زنان و خانواده*، دوره سوم، شماره ۴، صص ۳۰-۱.
۲۳. مونتگمری، داگلاس؛ پک، الیزابت (۱۳۸۴)، *مقدمه ای بر تحلیل رگرسیون خطی*، ترجمه ابراهیم رضوی پاریزی، چاپ اول، کرمان: انتشارات دانشگاه شهید باهنر.
۲۴. مهدوی کنی، محمد سعید (۱۳۸۷)، *دین و سبک زندگی*، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق.
۲۵. مهدوی کنی، محمدسعید (۱۳۸۶)، «مفهوم سبک زندگی و گستره ی آن در علوم اجتماعی»، *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*، سال اول، شماره ۱، صص ۲۰۳-۱۹۹.
۲۶. نورمحمدی نجف آبادی، محمد؛ صدیقی ارفعی، فریبرز (۱۳۹۳)، *بررسی نقش سبک زندگی اسلامی و تاثیر آن بر بهداشت روان انسان*، کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی، چاپ اول، بوشهر: انتشارات سفیران مبین.
۲۷. وبلن، تورستن (۱۳۸۳)، *نظریه طبقه مرفه*، ترجمه فرهنگ ارشاد، تهران، نشر نی.
1. Biering, P. Ttir sveinsdo, H, & Ramel, A, (2006), Occupational Stress, Job Satisfaction & Working Environment, International Journal of Nursing Studies, 43: 875-889.
  2. Bugajska, J, Lastowiecka, E, (2005), Life style, work environment factors and work ability in different occupations. International Congress Series, v 1280, p 247-252.
  3. Draper, J. Halliday, D, Jowett, S, Norman, I, Watson, R, Wilson-Barnett, J, Normand, C & O'Brien, K(2004), NHS Cadet Schemes: Student Experience, Commitment, Job Satisfaction and Job Stress, Nurse Education Today, 24: 219-228.
  4. Headey, B.; J. Sch upp; I. Tucci & G. Wagn er Ger t (2010), "Auth en ti c Happi n ess Th eor y Suppor ted by Impa ct of Reli gion on

Life Satisfaction : A Longitudinal Analysis with Data for Germany”, *The Journal of Positive Psychology*,5(1): 73 -82.

5. Kerr j. (2000), “Community health promotion, challenge for practice”. *Bailliere Tindhall*, 1 ed, pp 9-11.
6. Lindstrom, J. et al. (2013), Improved lifestyle and decreased diabetes risk over 13 years: long-term follow-up of the randomized Finnish Diabetes Prevention Study. *Journal of Diabetologia*, 56
7. Lu, K, Chang, L & Wu, H, (2007), Relationships Between Professional Commitment, Job Satisfaction & Work Stress in Public Health Nurses in Taiwan, *Journal of Professional Nursing*, 23(2) (March–April), 110–116.
8. Sato, A Catherine, H. (2008), Differential Associations of Social Support and Social Connectedness With Structural Features of Social Networks and the Health Status of Older Adults. *Journal of Aging and Health*. Vol20. num7. pp. 872-893.
9. Wu, L., & Norman, I. J. (2006), An investigation of job satisfaction, organizational commitment and role conflict and ambiguity in a sample of Chinese undergraduate nursing students. *Nurse Education Today*, 26, 304-314.